

<https://mmm.fi/-/valkoposkihanhityoryhma-esittaa-kokonaisvaltaista-ratkaisua-karkotustamyyos-ampumalla-ja-lintupeltoja->

Valkoposkihanhen metsästyksen salliminen

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari/MMM/LVO/ERÄ
Maa- ja metsätalousvaliokunta 13.4.2021

KUVA: JARI KONTTOKORPI

Valkoposkihanhien aiheuttamien vahinkojen jahaittojen vähentäminen

Valkoposkihanhityöryhmän raportti
Elokuu 2020

Valkoposkihanhen metsästyksen salliminen edellyttää lintudirektiivin liitteen I muutosta

- Valkoposkihanhi on lueteltu lintudirektiivin liitteessä I (erityisesti suojeltavat lajit). Sitä ei ole lueteltu liitteessä II (metsästettävät lajit). Näin ollen sen metsästys ei ole mahdollista 7 artiklan nojalla, vaan kyse voi olla ainoastaan 9 artiklan mukaisesta suojelusta poikkeamisesta.
- Lajin siirtäminen kansallisesti riistalajiksi ei muuta tilannetta vaan metsästyksen aloittaminen edellyttäisi muutosta ensin Bernin sopimuksen liitteeseen II ja lintudirektiivin liitteeseen I ja/tai lisäämistä liitteeseen II.
- Lintudirektiivi ei siten salli valkoposkihanhen metsästystä ja kannan säätelyä, koska laji ei ole direktiivin liitteessä II (metsästettävät lajit). Siksi ampuminen vahinkojen estämiseksi voi tapahtua vain poikkeusluvalla, eikä lajin siirtäminen kansallisesti riistalajiksi auta tätä mitenkään vaan pikemminkin vaikeuttaa.
- Riistalajiksi siirtämisellä vaarannetaan viljelijöiden vahingonkorvaukset
- Valkoposkihanhi voidaan siirtää kansallisesti riistalajiksi, mutta vasta kun laji on siirretty lintudirektiivin liitteeseen II.

MMM ja YM:n yhteinen valkoposkianhiTR oli yksimielinen, EI riistalajiksi

- <https://mmm.fi/-/valkoposkianhityoryhma-esittaa-kokonaisvaltaista-ratkaisua-karkotusta-myo-ampumalla-ja-lintupeltoja->
- TR käsitteli lajin siirtämisen riistalajiksi hyödyt ja haitat ja päättyi yksimielisesti, että laji on syytä pitää luonnonsuojelulain alla korvausten maksatusten varmistamiseksi
- Esillä oli MMM:n puolelta esitys, jossa luonnonsuojelulaissa olisi säädetty, että valkoposkianhen metsästyksestä säädettäisiin metsästyslaissa, jolloin vahinkojen korvaaminen ja niiden estäminen olisi säilynyt YM:llä. Tämä ei käynyt YM:lle, vaikka esitys sai kannatusta mm. POKELYstä.

MMM:n linjaukset (valkoposkihanhi)

1) Lyhyt aikaväli

- joustavat poikkeusmenettelyt LSL:n piirissä (alueelliset poikkeukset rauhoitettujen lintujen ampumiseen pelloilta sekä saaliin hallussapitoon ja hyödyntämiseen)
- Taataan viljelijöiden oikeusturva eli täysimääräiset ja nopeat korvaukset luonnonsuojelun määrärahoista ja poikkeuslupien nopea käsittely käsittäen myös ampumisen keväällä
- hanhipellot YM:n rahoituksella (omistajaksi ELY –keskus tai MH:n luontopalvelut)
- karkotusmenetelmien kehitys ja rahoitus luonnonsuojelun määrärahoista
- YM:n tulee pitää EU-kokouksissa jatkuvasti esille liitteen muutosta
- painetta luotava komissioon mm. parlamentin jäsenten kirjallisin kysymyksin

2) Pitkä aikaväli

- adaptiivisen kannan säätelyprosessi on jo luotu AEWA:n valkoposkihanhen kv-hoitosuunnitelmassa
- AEWA:ssa valkoposkihanhi on liitteen sarakkeessa C eli saa metsästää (Bernin sopimus ja lintudirektiivi estää)
- Painetta on kohdennettava komissioon, kunnes liite on saatu muutettua. Liite ei tule ikinä muuttumaan, jos laji siirtyy riistalajiksi ennen muutosta. Esimerkki olemassa: merimetso (1997) pois liitteestä I, koska suojelutoimet olivat saavuttaneet lintudirektiivin tavoitteet.
- **Valkoposkihanhi kansallisesti riistalajiksi, mutta vasta kun laji on lintudirektiivin liitteessä II**
- Riistakeskuksen johdolla toteutetaan kv-verotussuunnitelma, jotta lajin kannan kasvuun voidaan puuttua koko Euroopan tasolla.

Valkoposkianhien ampuminen keväällä vahinkojen estämiseksi?

- Jo myönnettyissä VARELYn poikkeusluvista ei ole mahdollistettu keväällä ampumista
- Perusteluna päätöksissä oli, että virolaisilla 2 -vuotinen tutkimushanke ja todettu, ettei ampuminen ole sen tehokkaampi kuin muutkaan karkotuskeinot. Tilanne ei tosin samanlainen kuin Suomessa. Tutkimuksen kohdelajit tundrahanhia ja metsähanhia.
- VARELY:n jo myönnettyissä päätöksissä todetaan, että *Jos ampuminen arvioidaan tehokkaaksi menetelmäksi satovahinkojen ehkäisemiseen ja tarvittava ampumisen määrä tunnistetaan, voidaan edellytyksiä kevätampumisen sallimiselle arvioida uudelleen.*
- Vironkin tutkimuksessa saatiin tuloksia siitä että ampumalla karkottaminen maanviljelijöiden näkökulmasta vähensi lintuhavaintoja pellolla, ja että ampuminen oli tehokkaampaa kuin ei-ampuminen karkotusmenetelmänä. Valkoposkianhia ei esiintynyt hankkeen pelloilla.
- VARELYssä on parhaillaan vireillä (55kpl) valkoposkianhien poikkeuslupahakemusta (ampumalla) nyt keväälle

LUKE:n lausunto (23.2.2021) ampumisesta kevään tilanteen näkökulmasta

- Tuloksiemme ja kokemuksiemme perusteella pelkästään passiivisten karkotteiden käyttö ei toimi. Jos passiivisia karkotteita käytetään, niin niiden ohella pitää käyttää aktiivista karkotusta.
- Ihmisen tekemä lähestymällä karkottaminen on tehokasta, mutta se vaatii jatkuvaa vahtia, paljon työvoimaa, ja on siis kallista. Suurin osa maanviljelijöistä ei pysty jatkuvaan karkottamiseen.
- VARELYn syksyn 2019 ampumisraporttien tulokset viittaavat siihen, että jos ammuntaa tehdään säännöllisesti samalla paikalla, ja siihen yhdistetään myös muuta karkotusta niin, että kaikki hanhet pakenevat paikalta, se vaikutti halutulla tavalla sen hetkiseen hanhien käyttäytymiseen (todennäköisyys hanhien välittömälle palaamiselle peltolohkolle pieneni).
- Ampumisen ja karkottamisen teho tosin pieneni hanhimäärän kasvaessa tuhansiin yksilöihin. Tämä tulos ei kuitenkaan kerro vastausta kysymykseen eroaako ampumalla karkottamisen teho ei-letaaleista menetelmistä. Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa ampumalla kuolettavasti karkottaminen vähensi ainakin lyhytaikaisesti (3 vrk) merihanhien määrää pelloilla (Månsson 2017. Crop Protection 96: 258-264).

Valkoposkianhien ravinnoksi käyttö

- Syksyn ampumisluvissa: *"Koska satovahinkojen estäminen ei edellytä valkoposkianhien syömistä, lupaa valkoposkianhien hallussapitoon ja kuljetukseen ei myönnetä valkoposkianhien ihmisravinnoksi hyödyntämistä varten."*
- Luvissa esiintyvä perustelu voidaan kyseenalaistaa
- Ei edellytä lajin siirtämistä riistalajiksi.
- Valkoposkianhityöryhmän raportissa todetaan, että Suomessa vakiintunut systematiikka on, että luonnonsuojelulailla rauhoitettuja lajeja ei hyödynnetä. MMM katsoo, että poikkeuslupaehdoissa on kuitenkin mahdollisuus poiketa tästä pääsäännöstä ja sallia ammuttujen valkoposkianhien hallussapito käytettäväksi ravinnoksi.
- Esim. ELY-keskuksen päätöksessä (10.8.2020) merimetsojen ampumisluvasta mahdollistetaan hallussapito tutkimukseen.

Valkoposkihanhiin aiheuttamat ongelmat

- Valkoposkihanhiin muuttoreitti on siirtynyt Suomen puolelle.
- Hanhipopulaatio on kasvanut erityisesti 2010 –luvulla.
 - Vuoden 2018 vahingot olivat 1,1 miljoonaa euroa.
 - Vuonna 2020 muuttaneet valkoposkihanhiin aiheuttivat Pohjois-Karjalan ELY –keskuksen mukaan noin 3 miljoonan euron pelkästään Pohjois-Karjalassa vahingot 5000 hehtaarille (pääosin nurmiviljelyksiä), kun yli 500 000 hanhea viipyi alueella lähes kuukauden. Lisäksi vahinkoja Kaakkois-Suomessa ja Uudellamaalla
- Kannan arvioidaan kasvavan lähitulevaisuudessa, joten myös vahinkojen voidaan ennakoida kasvavan merkittävästi. Kasvuvauhdilla 10,4% vuoden 2014 1,2 miljoonan valkoposkihanhipopulaatio kasvaa vuoteen 2038 mennessä 8,1-21,1 miljoonaan (keskiarvo 13 milj.) Malli perustuu tietoon populaatiosta 2000-2014. Skenaariossa ei populaation kasvua rajoiteta mitenkään.

Valkoposkianhien aiheuttamat ongelmat

- Luonnonsuojelulain alaiset lajit kuuluvat YM:lle, ja metsästyslain alaiset ja rauhoittamattomat lajit MMM:lle.
 - Lajien suojelustatus ja kansalliset mahdollisuudet säädellä vahinkoa aiheuttavien lajien populaatioita metsästyksen keinoin määräytyvät lähes kaikilla lajeilla EU:n luonto- ja lintudirektiiveistä.
 - Ministeriöt ovat rakentaneet omaan toimintaympäristöönsä soveltuvat menettelyt niin vahinkojen ehkäisyyn, vähentämiseen kuin korvaamiseenkin käytössään olevien resurssien puitteissa.
- Rauhoituksesta poikkeamista ohjaa lintudirektiivin 9 artiklan tiukka sääntely ja oikeuskäytäntö riippumatta siitä, minkä lain piirissä lajit ovat.
 - Vahinkojen ja haittojen vähentämisen kannalta olennaista on Euroopan unionin sääntely, johon ei ole tämänhetkisen tiedon mukaan tulossa lähitulevaisuudessa muutoksia

Valkoposkihanhien kannan kasvu, kasvaako vahingot samassa suhteessa?

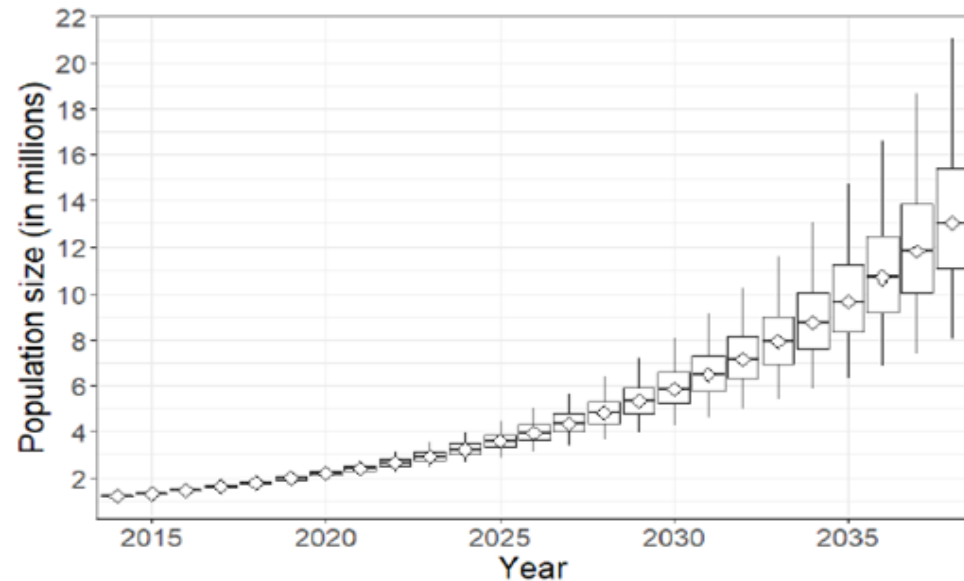
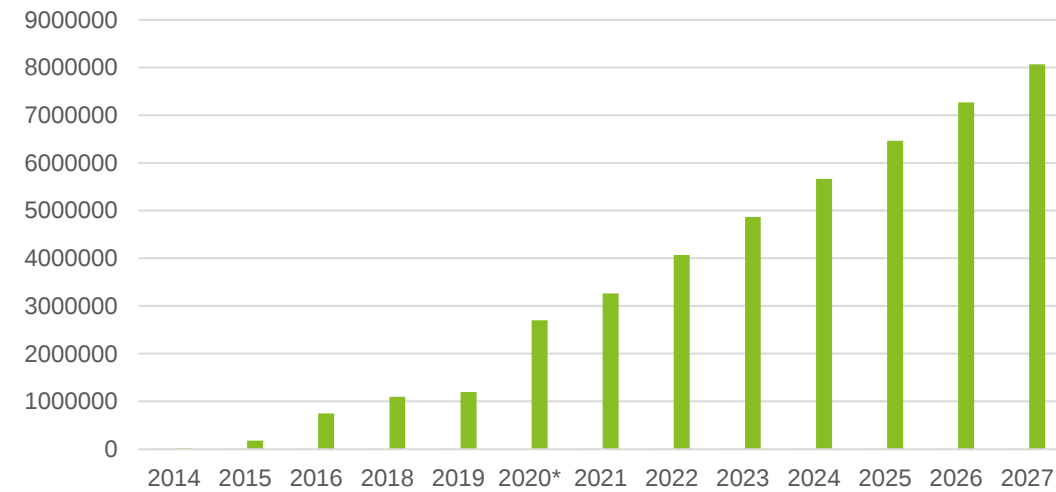

Figure 15 Predicted population trajectories for 25 years (2014-2038) for the Russia/Germany & Netherlands population of Barnacle Geese starting from a population size of 1.2 million and using a log-linear regression model based on population data from 2000 to 2014. Diamonds represent the median population size, boxes represent the interquartile range, and whiskers represent the 95% confidence interval (Data: See text for explanation).

Valkoposkihanhen aiheuttamat vahingot

*vain kevät

Valkoposkianhivahinkojen korvaaminen vaarantuu

- Jos laji säädettäisiin riistalajiksi tarkoittaisi se, että valkoposkianhien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen vaarantuisi tai ainakin niiden maksaminen keskeytyisi todennäköisesti useaksi vuodeksi. Valkoposkianhen säätäminen riistalajiksi edellyttää riistavahinkolain ja -asetuksen muuttamista sekä näiden muutosten hyväksyttämistä (notifiointi) komissiolla ennen voimaantuloa.
- Korvauksien maksaminen saattaisi loppua kokonaan jopa vuosiksi, sillä valtiontukisääntöjen notifioinnin yleisperiaatteena edellytetään, ettei korvauksia saa maksaa kyseisenä aikana (stand still), kun korvausjärjestelmän muutos on tutkinnan alla.
- Korvausten maksaminen olisi mahdollista tämän ajan vähämerkityksellisenä tukena (de minimis), mutta siinä tuen saajalle asetettu raja 20 000 €/3 verovuotta näyttäytyy ilmeisen mahdottomana vuoden 2020 kevään 2,7 miljoonan euron vahinkoihin verrattuna. Esimerkiksi hirvieläinten maatalousvahingot korvataan nykyisin vähämerkityksellisenä tukena, sillä komissio ei neuvotteluissa hyväksynyt riistavahinkolain korvausjärjestelmää ja metsätuhokorvausten notifiointi vei aikaa lähes neljä vuotta.
- Notifioinnit ovat vasta siirtyneet komission maatalouspääosastolta kilpailupääosastolle, joten korvausjärjestelmän muutoksen menestymistä ei voida ennakoida. Korvausten maksamisen siirtyminen ELY-keskuksilta Ruokavirastolle edellyttäisi pysyvää resurssilisäystä myös Ruokavirastoon sekä korvauksia varten määrärahoja valtion talousarviossa ympäristöministeriön pääluokasta maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan.
- Määrärahat YM:stä tulee luonnonsuojelun momentilta 35.10.63 (eräät luonnonsuojelun menot, kohta 9), jossa on lähes **50 M€**, mikä varmistaa korvausten täysimääräisen korvaamisen vaikka korvaukset moninkertaistuisivat

Korvaukset ja maksatukset on syytä pitää YM:ssä niiden katkeamisen estämiseksi.
Valkoposkianhi siis kansallisesti riistalajiksi, mutta vasta kun laji on lintudirektiivin liitteessä II